

4

Metodozko hainbat proposamen euskararen erabilera zertan den aztertzeko

Iñaki Iurrebaso

Soziolinguista. EHKNren Batzorde Zientifikoko kidea

iiurrebaso@euskaltel.net

Sarrera-data: 2012-10-15 | Onartze-data: 2012-11-30

Laburpena. Euskal Herriko luze-zabalean euskararen erabilera zertan den aztertzeko bi operazio estatistiko nagusi ditugu: Inkesta Soziolinguistikoa batetik (ISL) eta Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa (EHKN) bestetik. Ezinbestekoa da bi iturri horiek aintzat hartzea egoeraren eta joeren argazki egokia egin nahi izanez gero. Horretarako, ordea, oztopo handi bat dugu: bi eragiketek eskaintzen dizkiguten datuak ez dira zuzenean alderagarriak. Artikulu honetan, bi iturrietako datuak alderatzea ahalbidetuko duen homogeneizatze-lana egiteko metodozko proposamena aurkezten dugu. • **Hitz-gakoak:** *Euskararen erabilera, metodologia, Inkesta Soziolinguistikoa (ISL), Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa (EHKN).*

Abstract. We have two core statistical operations to examine what Basque use is like the length and breadth of the Basque Country: the Sociolinguistic Survey (ISL) and the Street Measurement of Basque Use in the Basque Country (EHKN). Both these sources must be taken into consideration if one wishes to obtain an accurate picture of the situation and the trends. Yet we are facing a great obstacle in order to do this: the data we are offered by the two operations cannot be directly compared. This paper presents a method proposal for homogenization purposes that will enable the data from the two sources to be compared. • **Key words:** *Basque use, methodology, Sociolinguistic Survey (ISL), Street Measurement of Basque Use in the Basque Country (EHKN).*

SARRERA

I

Euskal Herriko luze-zabalean euskararen erabilera zertan den aztertzeko, bi operazio estatistiko nagusi ditugu: Inkesta Soziolinguistikoa batetik (ISL) eta Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa (EHKN) bestetik. Biek ematen digute oso informazio baliagarria erabilerari buruz. Bietan denbora-serie luze samarrak izaten hasi gara (bi hamarkadatakoko datuak ditugu dagoeneko). Oinarri paregabea dugu, hortaz, euskararen erabilera zertan den eta antzeman daitezkeen joerak aztertzeko.

Irakurketa orokor bat eskaintzeko, ordea, oztopo handi bat dugu: bi eragiketek eskaintzen dizkiguten datuak ez dira zuzenean alderagarriak. Homogeneizatze-lan bat egin beharra dago datu batzuk eta besteak alderatzeko.

Horixe izango da artikulu honen helburua: homogeneizatze-lan hori egiteko metodozko proposamena aurkeztu eta datuak berriz kalkulatzeko, bi eragiketa estatistiko horiek era bateratuan irakurtzeko berriz. Esan beharrik ez dago proposamen ireki, hobegarri eta behin-behineko gisa aurkezten dugula honako hau.

Hurrengo artikuluan (“Euskararen erabilera zertan den. Premiazko diagnostiko bat datuen argitan”), berriz, datu berritu horien lehen irakurketa eginez, sintesi-ikuspegia eskaintzen ahaleginduko gara.

EUSKARAREN EGOERA SOZIOLINGUISTIKOARI BURUZKO BI OPERAZIO ESTATISTIKO NAGUSI: EHKN ETA ISL

I

Euskal Herri osoan euskararen egoera soziolinguistikoaren berri ematen diguten bi iturri nagusi ditugu: EHKN eta ISL.

EHKN Iñaki Larrañagak eta SIADECOk asmatutako metodologian oinarritzen da. Euskal Herri osoan EKBk egin zuen lehen aldiz, 1989. urtean, eta ordutik, sei datu-bilketa egin dira guztira, EKBk berak bultzatuta lehenbizi, SEI elkarteak ondoren eta Soziolinguistika Klusterrak azken neurketetan. Ikerketa horren aztergaia oso xumea da berez: zenbat euskara entzuten da kaleetan? Ikergaia xumea izanda ere, ordea, ezin ahaztu gaiaren garrantzia, azken batean egoera informalean ditugun elkarrizketetako hizkuntza-portaera gai erabat estrategikoa baita hizkuntzaren egoera zein den diagnostikatzerakoan.

Bestetik, Inkesta Soziolinguistikoa dugu, Eusko Jaurlaritzaren Hizkuntza Politikarako Sailburuordetzak bultzatuta, eta hainbatetan beste

---

Euskal Herriko luze-zabalean euskararen erabilera zertan den aztertzeko, bi operazio estatistiko nagusi ditugu: Inkesta Soziolinguistikoa batetik (ISL) eta Euskal Herriko hizkuntza-erabileraren kale-neurketa (EHKN) bestetik.

Irakurketa orokor bat eskaintzeko, ordea, oztopo handi bat dugu: bi eragiketek eskaintzen dizkiguten datuak ez dira zuzenean alderagarriak. Homogeneizatze-lan bat egin beharra dago datu batzuk eta besteak alderatzeko.

Inkestetan oinarritzen diren ikerketetan ez bezala, EHKNren ikerketa-teknikak (behaketak) portaera errealak jasotzeko aukera ematen du. Horrela, subjektuen hautematearen galbahetik pasatu gabeko datuak eskuratzen dizkigu EHKNk.

eragile batzuekin elkarlanean gauzatu. 1991. urtetik aurrera, bost urtean behin egin izan da Euskal Herri osoan. Inkesta horretan, sakon galdetzen zaio herritarren lagin handi bati eremu eta mintzakide ugarirekin zer-nolako hizkuntza-jokabideak dituen. Horretaz gain, ezagutzari eta jarrereri buruzko informazio baliagarri ugari ere eskuratzen da ISLren bidez.

Taula honetan, bi eragiketa estatistiko horien ezaugarri garrantzitsuena aurkezten ditugu.

1.Taula. Euskal Herriko Kale-neurketa eta inkesta soziolinguistikoa: Ezaugarri garrantzizkoenak

	EHKN	ISL
Metodoa	Behaketa	Inkesta
Laginaren neurria eta akats-tarteak	Lagin ikaragarri handia (154.277 elkarrizketa eta 363.616 hitzun, 2011. urtean). Akats-tartea (2011): ±%0,4koa %95,0ko konfiantza-mailarako eta p=q=%50 denerako.	Lagin handia (7.800 inkesta, 2011. urtean). Akats-tartea (2011): ±%1,5ekoa %95,5eko konfiantza-mailarako eta p=q=%50 denerako.
Emaitzen fidagarritasuna	Behaketan oinarritutako datu-bilketa izanik, ez du subjektuen hautemate okerrak edo "itxura eman nahiak" eragindako alboraketarik. Oso fidagarria da.	Erabilera aitortua aztertzen du beti (inkesta batean subjektuek emandako erantzunetan oinarrituta). Ikertutako errealitatearen eta jasotako datuen arteko desoreka (alboraketa) zenbatekoa den ez dakigu zehatz-mehatz.
Ikergaia	Kale-erabilera neurtzen du.	Norberak solaskide mota ugarirekin egiten duen erabilera neurtzen du. 2011ko ikerketan: FAMILIAN <ul style="list-style-type: none"> • Etxean • Bikotekidearekin • Seme-alabekin • Amarekin • Aitarekin • Neba-arrebeekin • Aitona-amonekin FAMILIATIK KANPO <ul style="list-style-type: none"> • Lagunekin • Auzokoekin • Lankideekin • Ikaskideekin • Saltzaileekin • Bankukoekin • Osasun zerbitzuetan • Udal zerbitzuetan • Administrazio Publikoan • Gizarte sareetan Erabileraz gain, hizkuntza-gaitasuna eta euskararen inguruko iritzi eta jarrerak ere aztertzen dira ISLn.
Aldagaien araberako azterketak egiteko aukera	Mugatua	Oso handia

Taulan ikus daitekeen bezala, bi dira **EHKNren indargune nasusiak**:

— Inkestetan oinarritzen diren ikerketetan ez bezala, EHKNren ikerketa-teknikak (behaketak) portaera errealak jasotzeko aukera ematen du. Horrela, subjektuen hautematearen galbahetik pasatu gabeko datuak eskuratzen dizkigu EHKNk. Ikerketa-teknikak sortutako alboraketarik ez dagoenez, oso fidagarriak dira ikerketa horren emaitzak.

— Laginaren neurri izugarri handiak ere (gizarte-zientzietan ezohikoa da horren lagin handia izatea) sendotasuna ematen die emaitzei.

ISLren indargune nagusiak, berriz, honako biak lirateke:

— Erabilera eremu edo mintzakide ugariaren arabera aztertzen du. Hots, EHKNren kasuan ez bezala, elkarrizketa bakoitza norekin egiten den badakigu, eta horrela erabilera mota ugari bereiz ditzakegu: familian egiten dena, lagunekin egiten dena, lantokian egiten dena, eta abar.

— Bestalde, erabilerari buruzko informazio hori harremanetan jar dezakegu esanguratsuak diren aldagai ugariarekin, hala nola hizkuntza-gaitasunarekin edo euskararen inguruko iritzi eta jarrerarekin.

Laburtuz, bada, emaitzen zorrotasuna eta fidagarritasuna dugu EHKNren indargune nagusia, eta ISLren indargune nagusiak, jasotako informazioaren zabaltasuna eta ustiaketa-aukera ia mugagabeak.

Euskararen erabilera zertan den jakiteko, bi iturri horietatik edatea da, zalantzarik gabe, hauturik aberatsena. Hori, ordea, ez da horren erraza, eta berariazko homogeneizatzeko lan bat eskatzen du gaur egun. Ikus dezagun.

EHKN ETA ISL: EZBERDINTASUN NAGUSIAK ETA HOMOGENEIZATZEKO METODOZKO PROPOSAMENAK

Hainbat ezberdintasun direla medio, EHKNren eta ISLren emaitzak ez dira zuzenean alderagarriak. Bi eragiketen ezberdintasun nagusiak honako taula honetan jasotzen dira. Bertan azaltzen dira, halaber, datu horiek alderagarriak egiteko helburuz proposatzen dugun homogeneizatzeko lana egiteko erabiliko ditugun irizpideak.

ISLren bitartez elkarrizketa bakoitza norekin egiten den badakigu, eta horrela erabilera mota ugari bereiz ditzakegu: familian egiten dena, lagunekin egiten dena, lantokian egiten dena, eta abar.

2. Taula. Euskal Herriko Kale-neurketa eta Inkesta Soziolinguistikoa. Desberdintasun nagusiak eta proposamenak

	EHKN	ISL	Nola homogeneizatu
Unibertsoa:	Herritar guztiak	15 urtetik gorakoak	EHKN birkalkulatu, haurrak kanpo utzita
Laginaren barne-oreka	Kalean gehiago ibiltzen diren herritarrek pisu handiagoa dute laginean. Lotura zuzena adin-osaerarekin (haur eta gazte gehiago kalean, oro har, unibertsoan baino)	Orekatua da sexuaren eta adinaren arabera, unibertsorekin bat dator	EHKNko emaitzan haztatu, adina kontuan hartuta
Informazioa aurkezteko modua	Tasa (%)	Kategoriatan	ISLko emaitzetatik abiatuta, erabilera-tasak kalkulatu ditugu
Ikergeia: erabilera espazioan / solaskidearen arabera	Kalean egiten den erabilera neurtzen du (solaskidea edozein dela ere)	Solaskideen arabera erabilera neurtzen du (hainbat kasutan, hori espazio bati lotzen zaio, baina ez beti)	Bi iturrietako emaitzak alderatzeko, eta kale-neurketen eta inkestaren arteko aldea neurtze aldera, "eremu informaletako erabilera" sortuko dugu ISLko datuekin, etxeko erabileraren eta lagun artekoaren batez bestekoa eginda
Teknika	Behaketa. Datu behatuak	Inkesta. Datu aitortuak	Alboraketa-tasa kalkulatu (horretarako, harremanetan jarriko ditugu EHKNko erabilera eta ISLko "erabilera informal aitortua")
Hasierako datak ez datoz guztiz bat	1989, 1993, 1997	1991, 1996	EHKNko emaitzak oinarri hartuta, 1991ko datua aterako dugu (1989 eta 1993ko emaitzen batez bestekoarekin), eta 1997ko datua 1996koa balitz bezala erabiliko dugu.

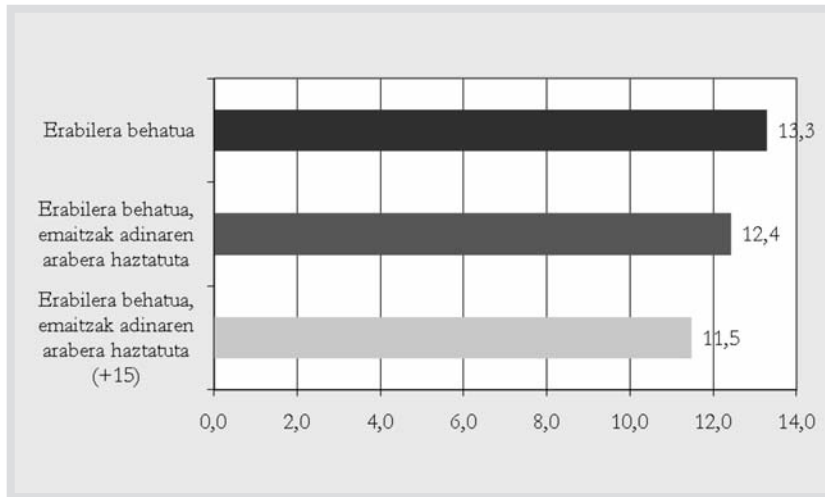
EHKN LANTZEN

Aurreko taulan ikus daitekeen bezala, hauek dira bi iturrietako datuak alderagarri egiteko EHKNren emaitzen gainean egin beharreko eragiketak:

- Emaitzak adinaren arabera haztatu
- Haurrak kendu kalkuluetatik
- 1991ko datua kalkulatu (1989 eta 1993ko datuen batez bestekoarekin).

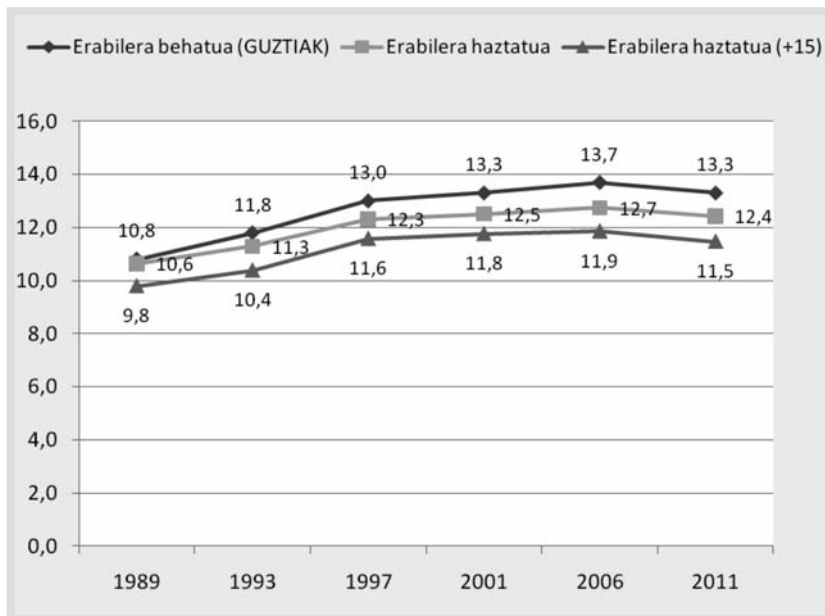
Eragiketa horiek eginda, **15 urtetik gorako herritarren kale-erabilera haztatua** lortuko dugu. Zera adierazten du tasa horrek: 15 urtetik gorako herritar guztiak kalean maila berean ibiliko balira, entzungo genukeen euskararen %a zenbatekoa izango litzatekeen. Kopuru hori zuzenean alderagarria izango da ISLren emaitzekin.

1. Grafikoa. Erabilera behatua kalean. Euskal Herria, 2011

Iturria: Euskal Herriko Kale-neurketa

2. Grafikoa. Euskararen erabilera kalean. Euskal Herria, 1989-2011. (%)

ISL LANTZEN

I

Esan dugu ISLn hainbat eremu edo mintzakiderek egiten den erabilerari buruzko informazioa jasotzen dela. Eremu edo mintzakide horietako bakoitzaren emaitzak hartu, eta aldagaia laburtuko duen tasa bat

Herritar guztiak kontuan hartuta, euskararen erabilera-tasa zenbatekoa litzatekeen kalkulatu dugu.

kalkulatzea izango da ISLren emaitzak EHKNrenekin alderagarri bihurtzeko egin beharreko lanketa.

Zehazki, inkestan herritarrek emandako bost erantzun posibleak hartu eta honako balioa emango diegu:

- Beti euskaraz = %100 euskaraz
- Euskaraz erdaraz baino gehiago = %75 euskaraz
- Euskaraz erdaraz beste = %50 euskaraz
- Euskaraz erdaraz baino gutxiago = %25 euskaraz
- Beti erdaraz = %0 euskaraz

Balio horietan oinarrituta, eta herritar guztiak kontuan hartuta, euskararen erabilera-tasa zenbatekoa litzatekeen kalkulatu dugu. Adibide gisa, hona hemen etxeko erabilera-tasaren kalkulua:

3. Taula. Etxeko erabilera-tasaren kalkulua

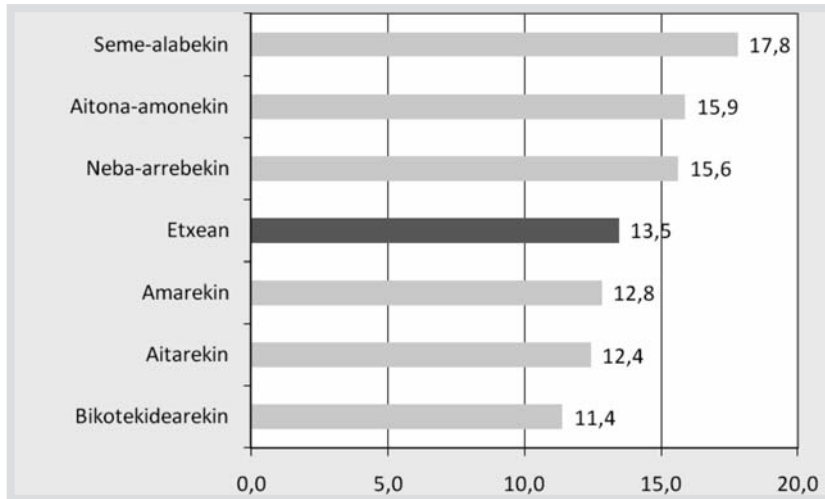
		ISL emaitzak	Euskarazko erabilera (ehunekoetan), emandako erantzunaren arabera	
		(A)	(B)	=A*B
Zein hizkuntzatan hitz egiten dute etxean?	Beti euskaraz	202.116		
		8,7	%100	8,7
	Euskaraz erdaraz baino gehiago	52.706		
		2,3	%75	1,7
	Euskaraz erdaraz beste	73.537		
		3,2	%50	1,6
	Euskaraz erdaraz baino gutxiago	133.192		
		5,8	%25	1,4
Beti erdaraz	1.853.397			
	80,1	%0	0,0	
Etxeko erabilera aitortuaren tasa (%)				13,5

Erabilera aitortuaren tasa da kalkulu horien emaitza, eta zera esan nahiko luke: inkestan jasotako erantzunak errealitatearen isla zuzen-zuzena izango balira (alboraketarik ez balego), zenbat euskara entzungo litzatekeen ehunekoetan adierazita. Adibidearen kasuan, kopuru horrek

zera adieraziko digu: inkestako erantzunen arabera, %13,5ekoa da euskararen erabilera Euskal Herriko etxeetan.

Honako bi grafiko hauetan, irizpide horiekin landuta, ISLren erabilera-datu birkalkulatuak aurkeztuko ditugu, erabilera-eremu eta solaskide mota ugariren arabera.

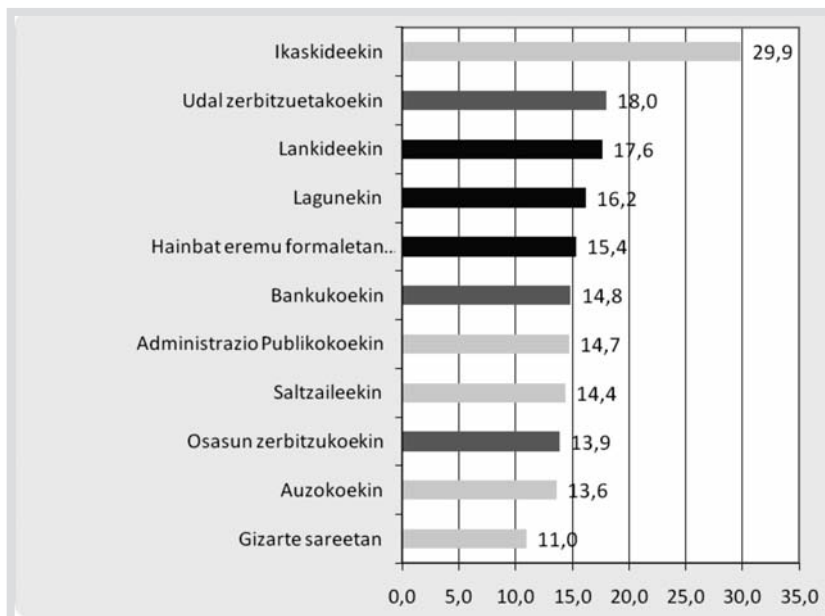
3. Grafikoa. Erabilera aitortua familian. Euskal Herria, 2011

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoa

Erabilera aitortuaren tasa da kalkulu horien emaitza, eta zera esan nahiko luke: inkestan jasotako erantzunak errealitatearen isla zuzen-zuzena izango balira (alboraketarik ez balego), zenbat euskara entzungo litzatekeen ehunekoetan adierazita.

4. Grafikoa. Erabilera aitortua familatik kanpo. Euskal Herria, 2011

Iturria: Inkesta Soziolinguistikoa

Irizpide horiekin, ISLren erabilera-datu guztiak ber kalkulatu ditugu. Gure azterketarako (ikus “Euskararen erabilera zertan den. Premiazko diagnostiko bat datuen argitan” artikulua, *BAT* aldizkariaren ale honetan bertan), ordea, horietako 4 bakarrik hartuko ditugu:

- Etxean egiten den erabilera aitortuaren tasa
- Lagun artean egiten dena
- Lankideekin egiten dena
- Beste hainbat eremu formaletan egiten dena. Kopuru hori honako hiru eremuetako erabileren batez bestekoarekin sortu dugu: udal-eremuetako erabilera-tasa, banketxekoa eta osasun-zerbitzuetakoa.

ERABILERARI BURUZKO DATU ZAHARBERRITUAK (ELKARREN ARTEAN ALDERAGARRIAK)

■

Aurkeztutako prozedurei jarraituta, EHKNren eta ISLren datuak ber kalkulatu egin ditugu. Emaitzak honako webgunean aurkituko dituzu:

<http://www.soziolinguitika.org/kaleneurketa/datuak2011>

BEHATUAREN ETA AITORTUAREN ARTEKO ALBORAKETAREN KALKULUA (BEHIN-BEHINEKO HURBILPEN BAT)

■

Gizarte-zientzietako ikerketa-tekniken eremuan gauza jakina da, herritarren portaerak aztertzeke garaian, aldea izan daitekeela (eta gehienetan hala izaten dela) benetako portaeren eta inkestan herritarrek aitortzen dituzten artean. Adibidez, herritarrei telebistan ikusten dituzten programei buruz galdetzen badiegu, askoz gehiagok erantzungo dute programa kulturalak edo dokumentalak ikusten dituztela, audiometro bidez egindako audientzia-ikerketa fidagarriagoek adierazten digutena baino. Azken batean, era ez beti kontzientean baina geure burua ederresteko joera izan ohi dugu herritarrok gure portaeren berri galdetzen digutenean.

Hori horrela izanik, euskararen erabilera galdetzen diegunean, gertatzen ote da tankera horretako alboraketarik? Bestela esanda, bat al datoz herritarren euskararen “benetako” erabilera eta gai horri buruz inkestetan ematen dituzten erantzunak? Gure ustez, ISLko (erabilera aitortua) eta EHKNko emaitzak (erabilera behatua) aztertuta, galdera horri erantzuten hasteko moduan gaude.

Ea, bada. EHKNk kale-erabilera neurtzen du. Lehenago azaldu dugun bezala, %11,5ekoa da 15 urtetik gorako herritarren euskararen kale-erabilera tasa haztatua.

Erabilera aitortuari dagokionez, eta normala den bezala, ISLn ez da galdetzen “zein hizkuntza erabiltzen duzu kalean?”. Kontuan hartu behar da, ordea, kalean izan ohi ditugun harremanak informalak direla nagusiki, gertuko senide eta lagunekin gehienetan. Eta ISLn galdetzen da etxeko eta lagun arteko erabilerari buruz.

Horrela, EHKNko %11,5eko erabilera-tasa behatua eta erabilera aitortua elkarri alderatzeko, etxeko eta lagun arteko erabilera-tasak hartu eta horien batez bestekoa kalkulatu dugu, batez besteko hori (“erabilera informal aitortua” deituko duguna) EHKNko emaitzarekin zuzenean alderatzeko helburuarekin. Egin ditzagun kalkuluak: 2011ko ISLn etxeko erabilera-tasa %13,5ekoa izanik eta lagun arteko erabilera-tasa %16,2koa, %14,8koa litzateke erabilera informal aitortuaren tasa.

Aldea, beraz, hiru puntu ingurukoa litzateke: EHKNren arabera, kaleko erabilera behatua %11,5ekoa da, eta %14,8raino igotzen da ISLn erabilera informal aitortuaren tasa. Bi kopuru horien arteko harremana bi modu hauetan formula daiteke:

- “Benetan” erabiltzen den baino %29,1 gehiago erabiltzen dela erantzuten dute herritarrek inkestetan.
- Inkestetan erantzuten den baino %22,6 gutxiago erabiltzen da euskara benetan.

Egia esan, alboraketa horrek ez du askorik harritzen. Esan bezala, arrunta delako subjektuek euren buruak ederresteko joera erakustea inkestetan, modu guztiz inkontzientean askotan. Eta gaur egungo euskaldunen artean euskararen aldeko jarrerak nagusi izanik, logikaren barnean sartzen da bete-betean benetan erabiltzen den baino euskara gehiago erabiltzen dela erantzutea inkestetan.

Hori jakinda, alboraketa hau oso kontuan hartu beharko dugu erabilera aitortuari buruzko datuak erabiltzen ditugun aldiro. Baita, noski, aurrerago “*Euskararen erabilera zertan den. Premiazko diagnostiko bat datuen argitan*” artikuluan aurkeztuko eta aztertuko ditugun datuak irakurterakoan ere.

EHKNren arabera, kaleko erabilera behatua %11,5ekoa da, eta %14,8raino igotzen da ISLn erabilera informal aitortuaren tasa.

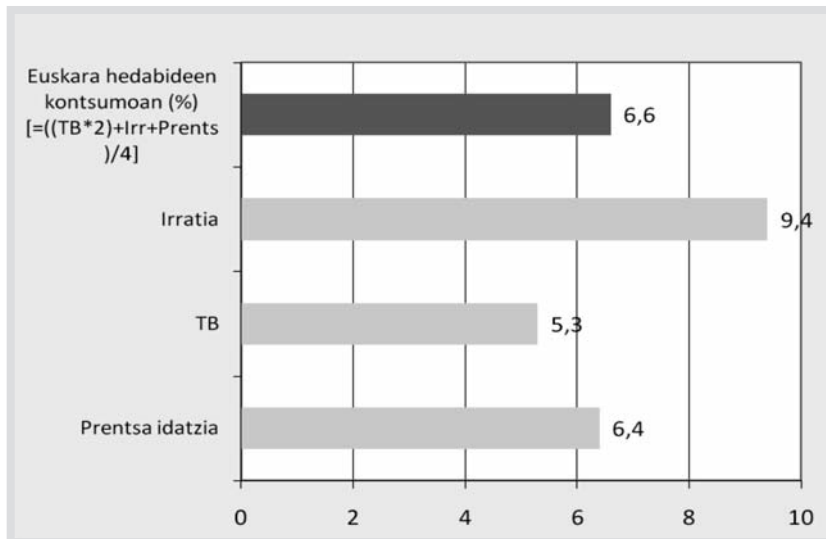
EZ EHKN-K EZ ISL-K ERE AZTERTZEN EZ DUTEN ALOR GARRANTZITSU BAT: EUSKARA HEDABIDEEN KONTSUMOAN

I

EHKNk kaleko erabilerari buruzko informazioa besterik ez du jasotzen. ISLk informazio xehea jasotzen du hainbat eremutan egiten den euskararen erabilerari buruz. Ez batak ez besteak, ordea, ez dute jasotzen egungo gizartean berebiziko garrantzia duen eremu batean euskarak duen tokiari buruzko informaziorik. Hedabideen kontsumoaz ari gara. Hedabideak ikusten, entzuten edo irakurtzen ematen dugun denborak gure bizitzako alor garrantzitsua osatzen du oso. Eustat-en 2008ko denbora-aurrekontuen inkestaren datuen arabera, adibidez, fisiologia-beharrak asetzeari (11 ordu eta 41 minutu eguneko batez beste) eta lanari eta prestakuntzari (3:23) eskaintzen diogu denborarik gehien¹. Baina horren atzetik, “aisi pasiboa” deiturikoa agertzen zaigu (2:58), eta horren barnean, telebistaren kontsumoak hartzen du denbora gehien. Audientzia-ikerketen arabera, berriz, 2011. urtean, egunean 3 ordu eta 49 minutu eman genituen EAEko herritarrek batez beste telebistari begira². Ezin ukatu, beraz, egungo bizitzan alor horrek gure egunerokotasunean duen garrantzia izugarria. Garrantzia hori, gainera, kuantitatiboa ez ezik kuantitatiboa ere bada, hedabideek herritarren portaerak, ohiturak, iritziak, jarrerak eta gizarte joerak moldatzen dituzten heinean.

Zein da hedabideen kontsumoan euskarak duen tokia? Gaur egun ez dago hori berariaz aztertzen duen ikerketa-lerrorik. Erreferentzia gisa, ordea, eta SEI elkarteak HPSrentzat 2002. urteko CIESen datuetan oinarrituta egindako berariazko ikerketa baten arabera³, esan dezakegu %6,6 ingurukoa izan zela urte horretan Euskal Herriko herritarren artean hedabideen kontsumoan euskarak izan zuen tokia, apur bat handiagoa irratia kasuan (%9,4) eta apalagoa telebistaren (%5,3) eta egunkarien kasuan (%6,4). Ordutik hona, eta 2002ko datuekin alderagarriak izango denik ez dugun arren, ez dirudi egoera asko aldatuko denik, ez hobera behintzat⁴.

5. Grafikoa. Hedabideen kontsumoan euskarak duen tokia (%). Hego Euskal Herria, 2002 (SEI-HPS)

Iturria: SEI Elkartea, Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza, CIES.

Oharra: batez besteko haztatua da, eta irratiari eta prentsa idatziari eman diogun pisuaren bikoitza eman diogu telebistari.

BALORAZIO BAT BUKATZEKO

I

Artikulu hau amaitzeko, ezer baino lehen, gogoratu nahi dugu artikulu honetan proposatutako eragiketak eta irizpide metodologikoak behin-behinekoak direla. Honakoak hurbilpenak izan dira, lehen entsegu bat, garapen metodologiko sendoagoekin findu eta garatu beharrekoak. Behin hori esanda, amaitzeko, balorazio labur bat egin nahi dugu metodoaren ikuspegitik.

Lehenik eta behin, azpimarratzekoa iruditu zaigu aztertutako bi iturri nagusien koherentzia izugarria. EHKNk eta ISLk, jakina, datu ezberdinak eskaintzen dizkigute. Eta datuak ez datoz bat, batetik fenomeno ezberdinak neurtzen dituztelako eta bestetik behaturen eta aitortuaren arteko alde hor dugulako (eta logikoa den bezala, ISLren emaitzak sistematikoki azaltzen zaizkigu EHKNren emaitzak baino apur bat gorago). Baina alboratze hori kontuan hartuta, koherentzia ia erabatekoa da bi iturrietako datuen artean, bai denboran gertatutako bilakaera deskribatzerakoan, bai adin-taldean portaera-joera bereziak azaltzerakoan eta baita lurraldeen arteko ezberdintasunak deskribatzerakoan ere.

ISLren eta EHKNren emaitzen oinarritzko koherentzia handi hori oso pozgarria da, bai bi eragiketa estatistiko horiek egiten dituzten era-

Azpimarratzekoa iruditu zaigu aztertutako bi iturri nagusien koherentzia izugarria. EHKNk eta ISLk, jakina, datu ezberdinak eskaintzen dizkigute.

Baina, koherentzia ia erabatekoa da bi iturrietako datuen artean, bai denboran gertatutako bilakaera deskribatzerakoan, bai adin-taldean portaera-joera bereziak azaltzerakoan eta baita lurraldeen arteko ezberdintasunak deskribatzerakoan ere.

Bietatik ekarritako datuak uztartuz eta elkarrekin aztertuz, hobeto, sakonago, fidagarritasun handiagoarekin ezagut dezakegu euskararen egoera eta bilakaera zein izan den, iturri bakarretik edanez baino.

Bi iturri nagusi horietatik ez ezik, beste iturri batzuetatik ere edatea (zentsuak, CIES, irakaskuntzaren estatistikak...) euskararen erabileraren geroz eta argazki osoagoa, sistematikoagoa eta zehatzagoa egiteko.

kundeentzat eta baita estatistika horien erabiltzaile garen guztiontzat ere. Azken batean, bi eragiketa horiek metodozko prozedura ezberdinekin eta eragile ezberdinekin bultzatuta eta gauzatuta egin direla jakinda, emaitzetan kontraesan handirik ez izateak bi eragiketa horien sendotasuna frogatzen baitu.

Behin hori esanda, hona bigarren ideia: bietatik ekarritako datuak uztartuz eta elkarrekin aztertuz, hobeto, sakonago, fidagarritasun handiagoarekin ezagut dezakegu euskararen egoera eta bilakaera zein izan den, iturri bakarretik edanez baino. Angelu batetik baino gehiagotatik egindako argazkiek aberastu egiten baitute, inolako ezbairik gabe, eza-gutza-ahalegina. Horixe saiatuko gara egiten, hain justu, ondoren datorren artikuluan: “Euskararen erabilera zertan den. Premiazko diagnostiko bat datuen argitan”

Hirugarrenik, esan nahi dugu beharrezkoa litzatekeela, bi iturri nagusi horietatik ez ezik, **beste iturri batzuetatik** ere edatea (zentsuak, CIES, irakaskuntzaren estatistikak...) euskararen erabileraren geroz eta argazki osoagoa, sistematikoagoa eta zehatzagoa egiteko. Eta beharrezkoa litzateke, jakina, erabilera era isolatuan ez, baizik eta ezagutzarekin, motibazioekin eta bestelako aldagaiekin harremanetan aztertzea.

Azken batean, gure ustez, beharrezkoa da guztion artean Euskal Herriko egoera soziolinguistikoari buruzko **ikerketarako joko-zelai bateratua** eta bitarteko sistematiko iraunkorrek sortzen, frogatzen eta hobetzen joatea. Bide horretan, ekarpen xume gisa har bedi artikulua hau. ●

OHARRAK

1. EUSTAT: Denbora aurrekontuen inkesta.
2. Barlovento Comunicación: “Análisis televisivo 2011”. http://www.barloventocomunicacion.es/images/publicaciones/ANALISIS_TELEVISIVO_2011%5B2%5D.pdf
3. Iturria “Euskararen eremu geografikoko hedabideetako esparruan adierazleak lantzea eta datuak jasotzea adierazle-sistema antolatzeke eta elikatzeke”. Andoain, 2004, argitaratu gabea.
4. Horrela, adibidez, CIESen datuen arabera, ETB1 telebista katea egun arrunt batean ikusi ohi duten herritarrek 2002. urtean %10,4 izatetik %8,2ra jaitsi dira 2011. urtean.